

Załącznik do Uchwały
Nr 10 / 19 / 2022
Rady Powiatu Skarżyskiego
z dnia 2 marca 2022 r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE SKARŻYSKIM
NA LATA 2022-2026**

PCPR Skarżysko – Kamienna

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
I. Podstawy prawne i strategiczne opracowania Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim.....	4
II. Sytuacja osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim.....	7
1. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim.....	7
2. Stan dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim.....	18
3. Pomoc instytucjonalna skierowana do osób niepełnosprawnych.....	22
3.1. Krótka charakterystyka instytucji powiatowych.....	23
4. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych.....	27
4.1. Krótka charakterystyka warsztatów terapii zajęciowej.....	27
III. Misja Programu i jego cele.....	28
IV. Zakres działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Programie.....	29
V. Ewaluacja i monitoring Programu.....	38

Spis wykresów

1. Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2019- 2021.....	9
2. Liczba przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia w latach 2019- 2021.....	9
3. Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do niepełnosprawności (osoby przed 16 roku życia) w latach 2019- 2021.....	10
4. Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) w latach 2019- 2021.....	10
5. Liczba wydanych legitymacji na podstawie prawomocnych orzeczeń o niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2019- 2021.....	12
6. Liczba wydanych legitymacji na podstawie prawomocnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) 2019- 2021.....	12
7. Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie prawomocnych orzeczeń o niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2019- 2021.....	13
8. Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie prawomocnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) w latach 2019- 2021.....	13
9. Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy w ewidencji PUP wg stopnia niepełnosprawności na dzień 31 grudnia 2021r.....	15
10. Przyczyny niepełnosprawności bezrobotnych i poszukujących pracy na dzień 31 grudnia 2021r.....	16
11. Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy wg wieku na dzień 31 grudnia 2021r.....	17
12. Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy wg wykształcenia na dzień 31 grudnia 2021r.....	18
13. Dostosowanie placówek opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.....	20
14. Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych.....	21

Spis tabel

1. Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do niepełnosprawności według przyczyny niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2019–2021.....11
2. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyny niepełnosprawności (osoby po 16 roku życia) w latach 2019–2021.....11

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definicja osoby niepełnosprawnej brzmi:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Niniejszy program zakłada wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie ich dyskryminacji oraz wykluczeniu społecznemu.

Proces wyrównania szans wymaga działań, które będą mogły wspierać niepełnosprawnych na różnych płaszczyznach i w sferach ich życia, a także przeciwdziałać ich alienacji społecznej. Aby założone cele zostały osiągnięte konieczna jest współpraca i współdziałanie realizatorów oraz partnerów Programu. Takie działania pozwolą na realizację wielu zadań na rzecz osób niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Program jest kontynuacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzonych w latach 2019- 2021 i służy realizacji polityki społecznej w powiecie skarżyskim. Ma za zadanie kierunkować i koordynować inicjatywy, jakie będą podejmowane w tej dziedzinie. Jest on również dokumentem ułatwiającym realizację przez Powiat aktywnej polityki społecznej, zmierzającej do integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną. Może także stanowić podstawę do opracowania i realizacji programów na rzecz tej grupy społecznej oraz uzyskania dodatkowych środków na ich finansowanie.

I. Podstawy prawne i strategiczne opracowania Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim

Podstawą do opracowania „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022- 2026” jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.).

Kwestie dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych uregulowane są poprzez akty prawa zarówno międzynarodowego, krajowego jak i lokalnego.

Na gruncie międzynarodowym prawa osób niepełnosprawnych zostały określone w „Deklaracji Praw Osób Niepełnosprawnych” ustanowionej przez Organizację Narodów Zjednoczonych, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ

uchwałą nr 2856 (XXVI) z dnia 9 grudnia 1975 r. Następnie rezolucją nr 37/52 z dnia 3 grudnia 1982 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło „Światowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych”, a 22 grudnia 1993 r. „Standardowe zasady wyrównywania szans osób niepełnosprawnych”.

Pierwszym międzynarodowym aktem prawnym odnoszącym się kompleksowo do osób niepełnosprawnych jest Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, która powstała w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 16 września 2012 r. podpisał dokument ratyfikacyjny. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.).

Art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że wszyscy są równi wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Z kolei art. 68 ust.3 i art. 69 zobowiązuje władze publiczne do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej i udzielenia pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy i komunikacji społecznej.

Dnia 1 sierpnia 1997 roku uchwalona została Karta Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 1997 r. nr. 50, poz. 475), która stanowi, że: „osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”. Osoby niepełnosprawne w szczególności mają prawo do:

- a. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- b. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- c. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- d. nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- e. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- f. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa i pośrednictwa zawodowego, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga- prawa do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,

- g. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- h. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych w tym:
  - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
  - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
  - dostępu do informacji,
  - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- i. posiadania samorządnej reprezentacji swojego środowiska oraz konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- j. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

W Polsce kwestie takie jak: orzekanie o niepełnosprawności, rehabilitacja zawodowa i społeczna, prawa i obowiązki pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, funkcjonowanie zakładów pracy chronionej, zakładów aktywności zawodowej, czy szkolenie osób niepełnosprawnych reguluje ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.).

Poza wymienionymi aktami prawnymi, w naszym kraju do zagadnienia niepełnosprawności odnoszą się: ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), ustawa o systemie oświaty z 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915), ustawa o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z 17 grudnia 1998 r. (Dz. u. z 2021 r. poz. 291 z późn. zm.), ustawa Prawo Budowlane z 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 z późn. zm.), ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.), ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.), ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.), ustawa o świadczeniach rodzinnych z 28 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.), ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z 4 listopada 2016 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329) wraz z aktami wykonawczymi do poszczególnych ustaw.

Na poziomie Województwa ważnym dokumentem strategicznym posiadającym duże znaczenie dla kształtowania sytuacji osób niepełnosprawnych jest Strategia Polityki

Spółecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021- 2030, przyjęta uchwałą nr XXXII/435/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 maja 2021 r.

W Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Skarżyskiego na lata 2021- 2023, przyjętej uchwałą Rady Powiatu Skarżyskiego nr 214/XXX/2021 z dnia 25 lutego 2021 r. wiele uwagi poświęcono sytuacji osób niepełnosprawnych. Wśród celów zapisanych w strategii na szczególną uwagę zasługuje następujący: wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i seniorów we wszystkich dziedzinach życia.

W ww. strategii przewidziano tworzenie warunków dla pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym. Niniejszy program jest uszczegółowieniem założonych celów strategicznych i podejmowanych działań służących ich realizacji.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim na lata 2022- 2030 został przygotowany w oparciu o powyższe dokumenty i pozostaje z nimi w spójności.

II. Sytuacja osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

1. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

Powiat skarżyski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej z siedzibą w mieście Skarżysko- Kamienna. Jego powierzchnia wynosi 395 km² i jest to najmniejszy a zarazem najsilniej zurbanizowany powiat województwa świętokrzyskiego. Liczba ludności wg. GUS to 73 163 (dane na koniec 2020 r.) mieszkańców. Graniczy z powiatami: kieleckim, koneckim, starachowickim, szydłowieckim. W skład powiatu skarżyskiego wchodzi:

- gmina miejska: Skarżysko- Kamienna,
- gmina miejsko-wiejska: Suchedniów,
- gminy wiejskie: Bliżyn, Łączna, Skarżysko Kościelne,
- miasta: Skarżysko-Kamienna, Suchedniów.

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny bez względu swoją aktualną sytuację bytową powinny systematycznie otrzymywać wsparcie adekwatne do ich potrzeb.

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych powiatowe i wojewódzkie zespoły prowadzą postępowania orzecznicze mające na celu ustalenie:

- niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,

- stopnia niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazań do korzystania z ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów i wynikających z tego ograniczeń funkcjonalnych stosownie do naruszenia sprawności organizmu.

Zgodnie z ustawą niepełnosprawność - oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczone są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całodobowej opieki lub pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

W przypadku osób, które ukończyły 16 rok życia ustawa wprowadza niepełnosprawność poprzez określenie jej trzech stopni:

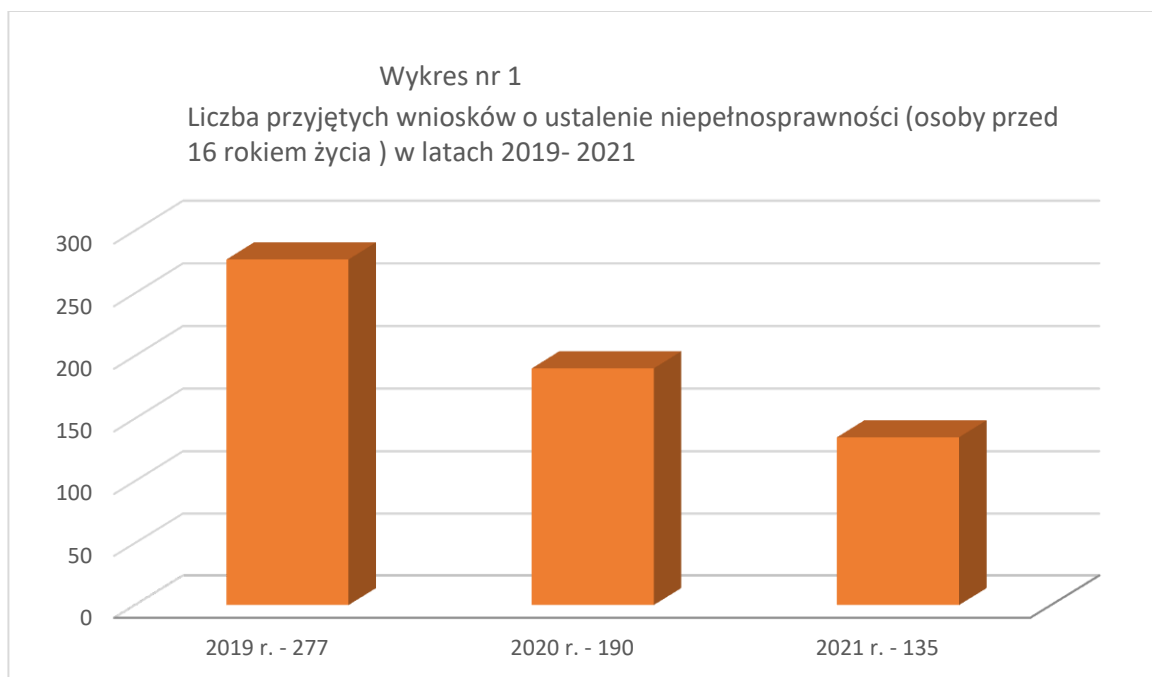
- 1.) znacznego - zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
- 2.) umiarkowanego - zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
- 3.) lekki - zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dającą się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub techniczne.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się na stałe, jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy lub okresowo, jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stan zdrowia.

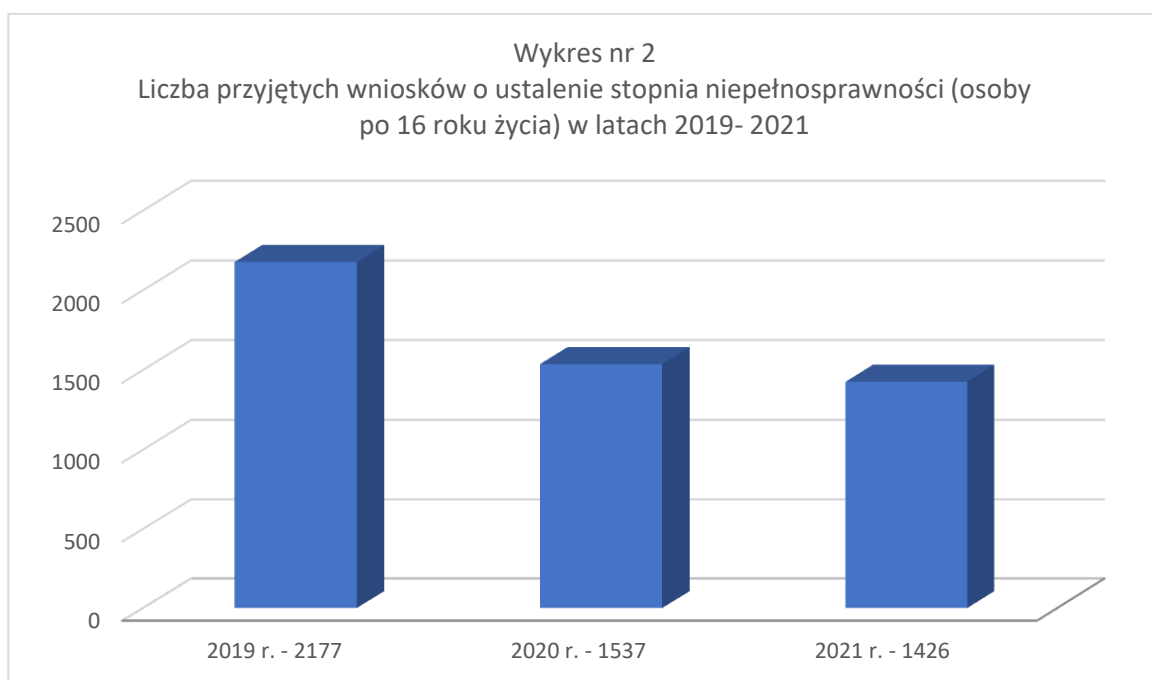
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności określa symbole przyczyny niepełnosprawności:

1. 01- U -upośledzenie umysłowe
2. 02- P -choroby psychiczne
3. 03- L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
4. 04 O -choroby narządu wzroku
5. 05- R-choroby narządu ruchu
6. 06-E -epilepsja
7. 07- S -choroby układu oddechowego i krążenia

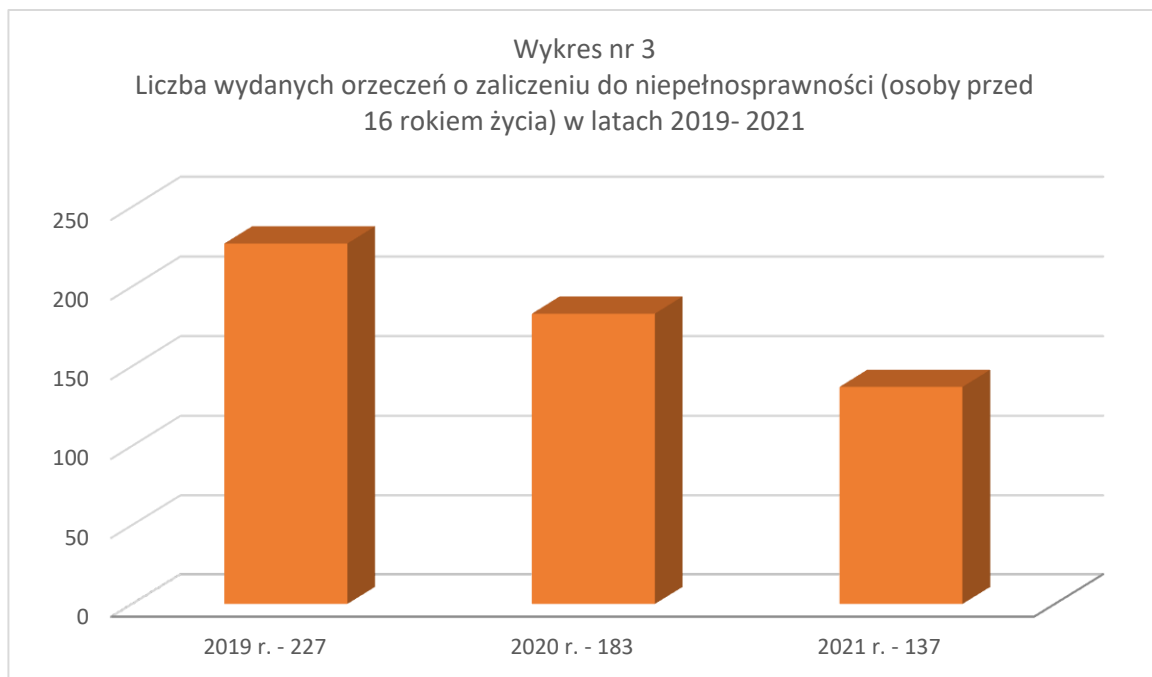
8. 08- T-choroby układu pokarmowego
9. 09-M-choroby układu moczowo - płciowego
10. 10- N-choroby neurologiczne
11. 11- I - inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12. 12 – C -całościowe zaburzenia rozwojowe

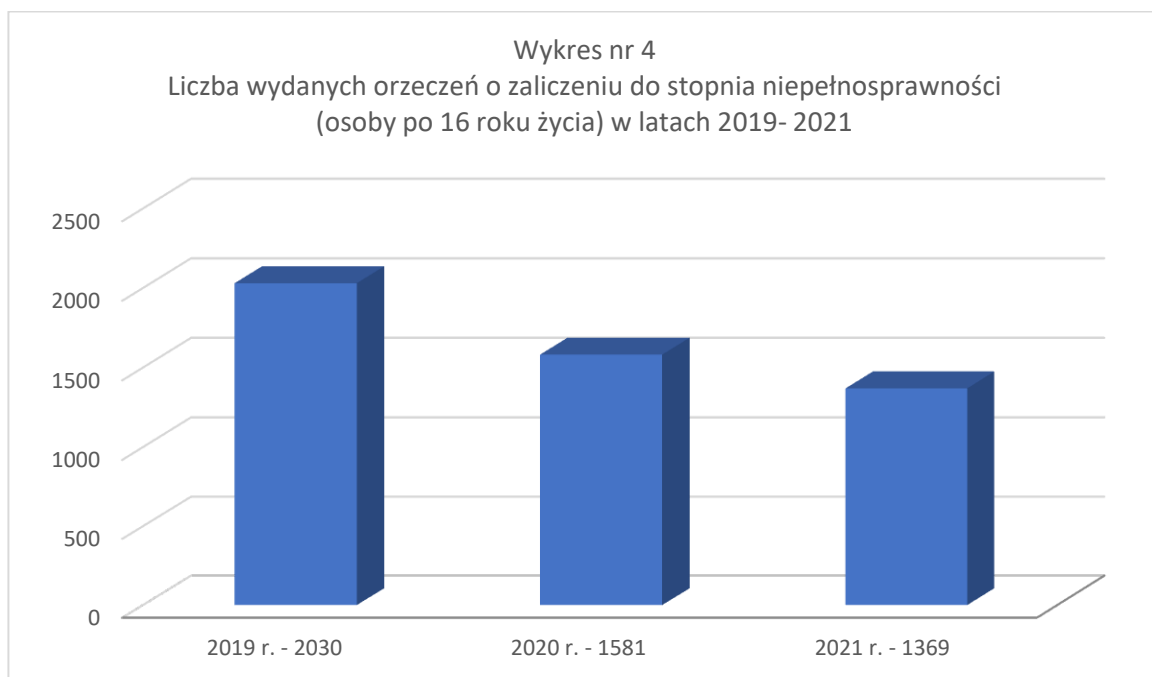
Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

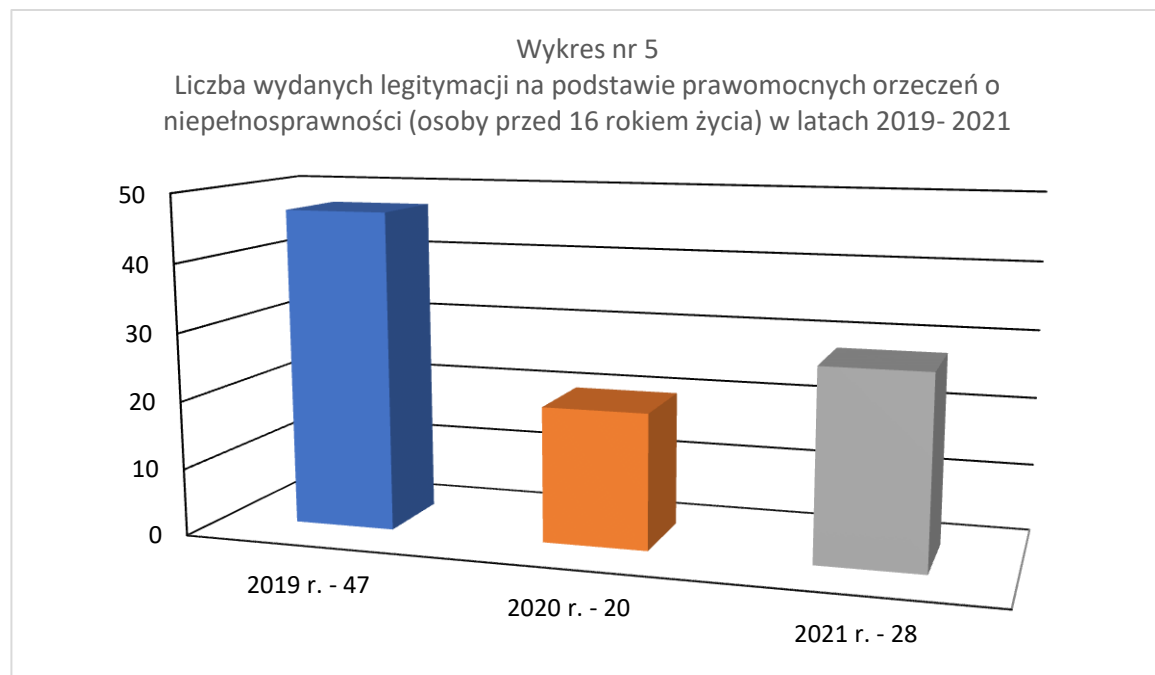
Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Tabela nr 1
Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do niepełnosprawności według przyczyny
niepełnosprawności (osoby przed 16 rokiem życia) w latach 2019– 2021

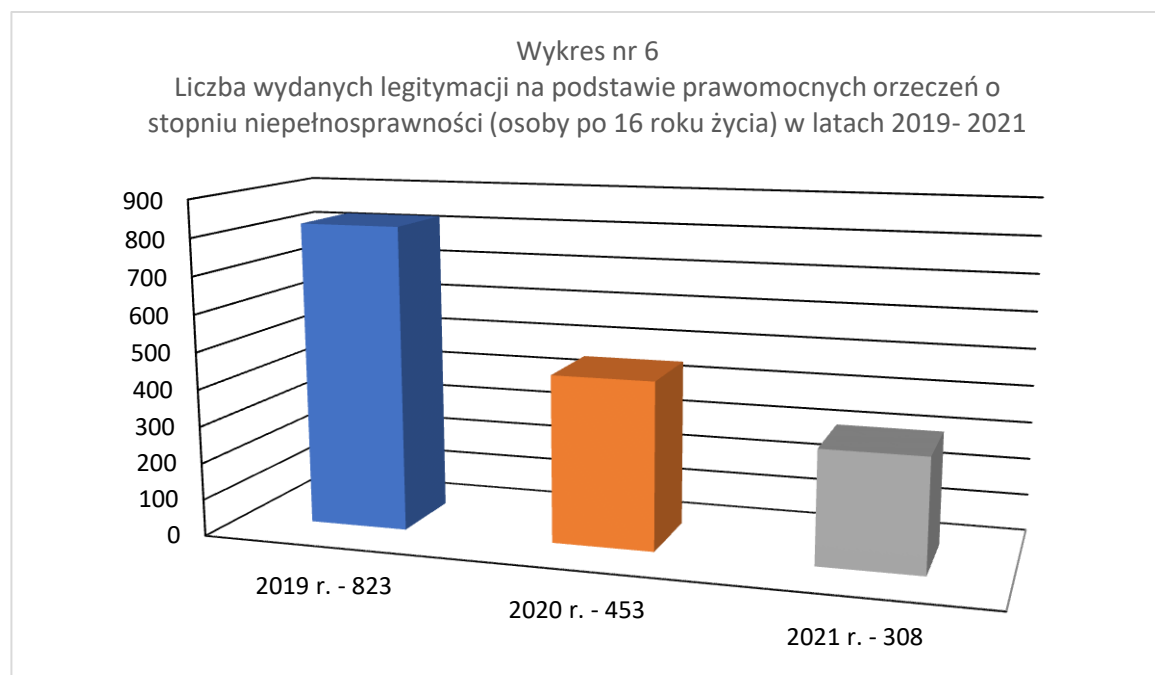
Lp	Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
		2019 rok	2020 rok	2021 rok
1	01-U	5	3	2
2	02-P	10	10	9
3	03-L	8	6	7
4	04-O	12	10	6
5	05-R	16	19	14
6	06-E	21	8	17
7	07-S	78	44	23
8	08-T	4	5	7
9	09-M	9	4	4
10	10-N	13	9	8
11	11-I	22	30	17
12	12-C	29	35	23
	Razem	227	183	137

Tabela nr 2
Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyny niepełnosprawności
(osoby po 16 roku życia) w latach 2019– 2021

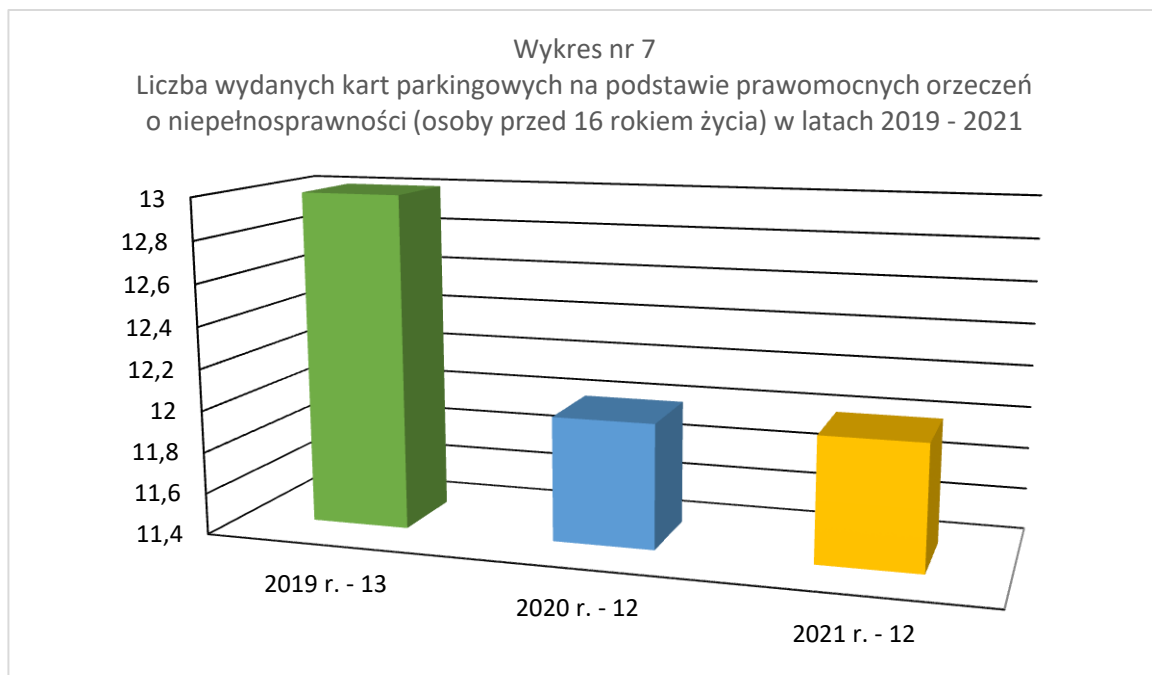
Lp	Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
		2019 rok	2020 rok	2021 rok
1	01-U	15	3	8
2	02-P	200	167	160
3	03-L	91	77	79
4	04-O	67	52	41
5	05-R	528	446	381
6	06-E	34	17	16
7	07-S	415	297	231
8	08-T	93	71	66
9	09-M	201	171	107
10	10-N	279	207	196
11	11-I	97	60	74
12	12-C	10	13	10
	Razem	2030	1581	1369

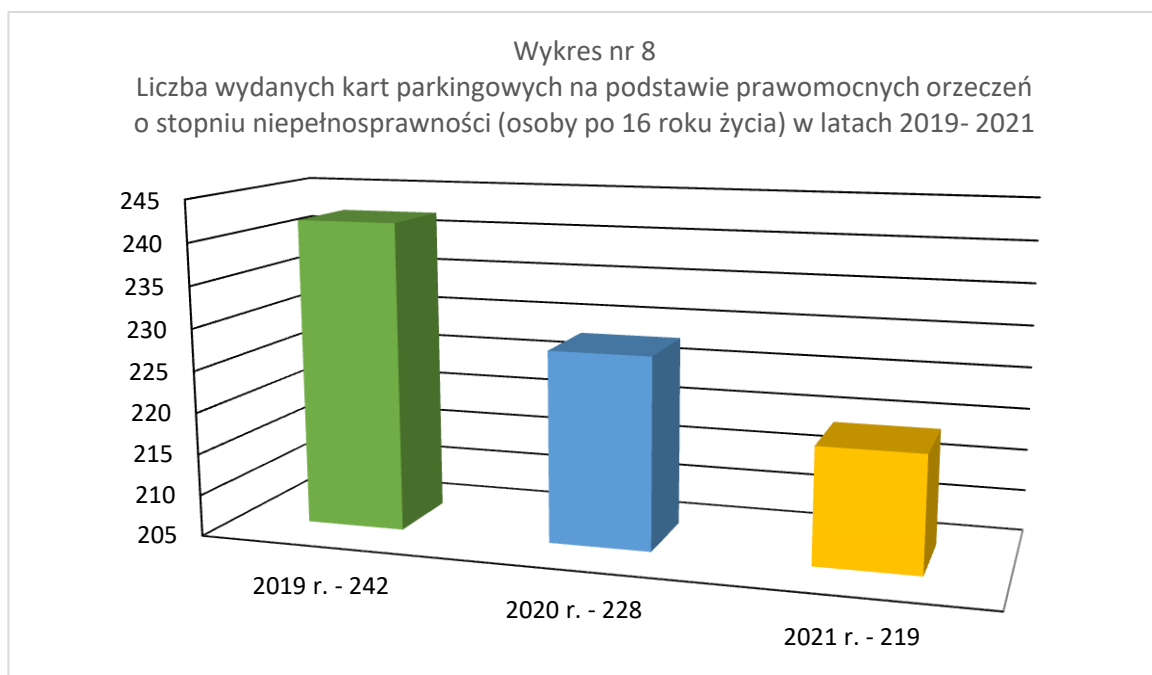
Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Opracowanie: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Mniejsza ilość złożonych wniosków, wydanych orzeczeń, legitymacji oraz kart parkingowych w 2020r. i 2021r. jest skutkiem wejścia w życie ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568), która wprowadza ważne regulacje dotyczące orzeczeń oraz kart parkingowych wydanych na czas określony.

Zgodnie z art. 15h ustawy orzeczenia o niepełnosprawności, stopniu

niepełnosprawności oraz karty parkingowe, zachowują ważność do upływu 60 dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia.

Powyższe uregulowania mają na celu zabezpieczenie praw osób niepełnosprawnych w trakcie trwania stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego m. in w sytuacji, gdzie nie jest możliwe zgromadzenie wymaganej dokumentacji medycznej z powodu trudności z dostępem do lekarzy specjalistów czy wykonania badań diagnostycznych.

Orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży wymagających specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej prowadzone jest przez Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną.

W roku 2019 wydano 167 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież):

osoby niesłyszące i słabosłyszące- 4,
osoby niewidome i słabowidzące- 7,
niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-18,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-34,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 18,
autyzm, zespół Aspergera- 54,
niepełnosprawności sprzężone- 32,
razem -167
oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim- 10

W roku 2020 wydano 112 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież):

niesłyszące i słabosłyszące- 5,
niewidome i słabowidzące- 3,
niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-9,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-26,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 7,
autyzm-, zespół Aspergera- 29,
niepełnosprawności sprzężone- 33,
razem -112,
oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim-2

W roku 2021 wydano 155 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież):

niesłyszące i słabosłyszące- 8,
niewidome i słabowidzące- 4,
niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-23,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-28,
niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 13,

autyzm, zespół Aspergera- 40

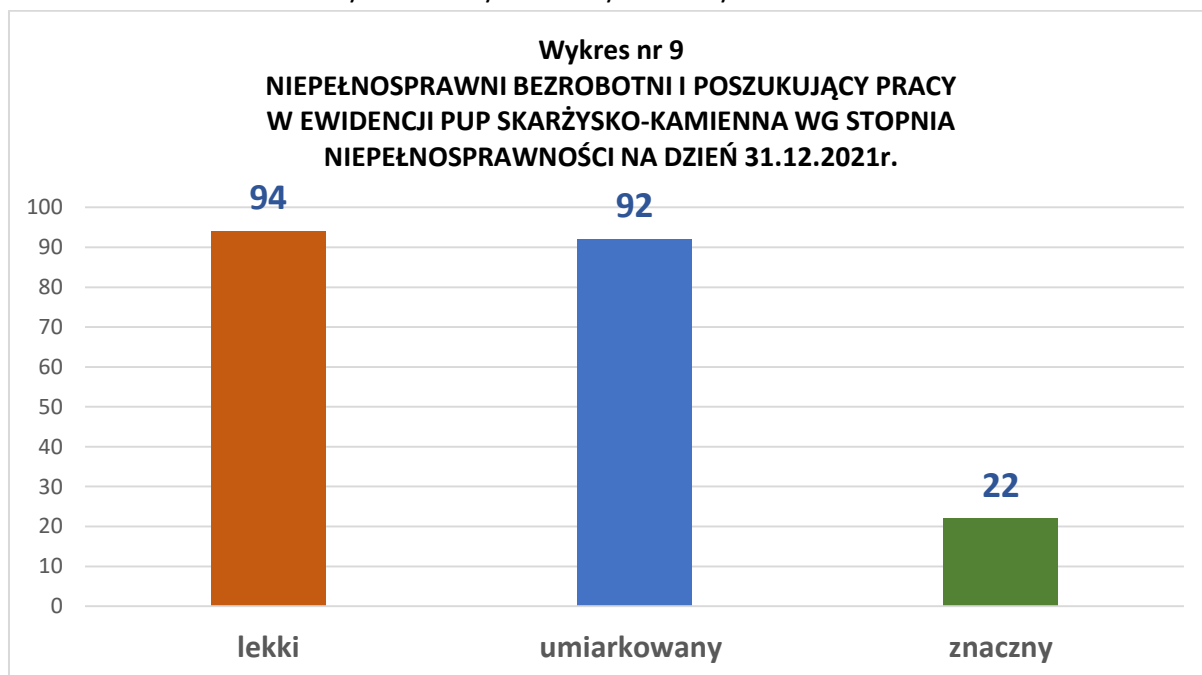
niepełnosprawności sprzężone- 39,
razem -155,

oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim-2.

Ze względu na dużą liczbę wydawanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm i zespół Aspergera nieodzownym dla pracy orzeczniczej jest zatrudnienie lekarza psychiatry dziecięcego, którego diagnoza jest obligatoryjna przy tego rodzaju niepełnosprawnościach.

Powiat skarżyski od lat notuje najwyższą stopę bezrobocia w województwie świętokrzyskim – 15,6 na 31.12.2021r. (źr: WUP Kielce). Na koniec grudnia 2021r. w PUP Skarżysku- Kamiennej zarejestrowanych było łącznie 3.865 osób bezrobotnych z czego aż 85% znajduje się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osoby niepełnosprawne to 4,63% ogółu bezrobotnych (Ogółem - 179 os. 80 K i 99 M). Dodatkowo na 31.12.2021r. w ewidencji zarejestrowanych było 50 poszukujących pracy w tym 29 niepełnosprawnych niepozostających w zatrudnieniu (13K i 16 M). łącznie więc osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności (bezrobotni i poszukujący pracy) stanowią zbiorowość liczącą **208 osób (93 K i 115 M)**.

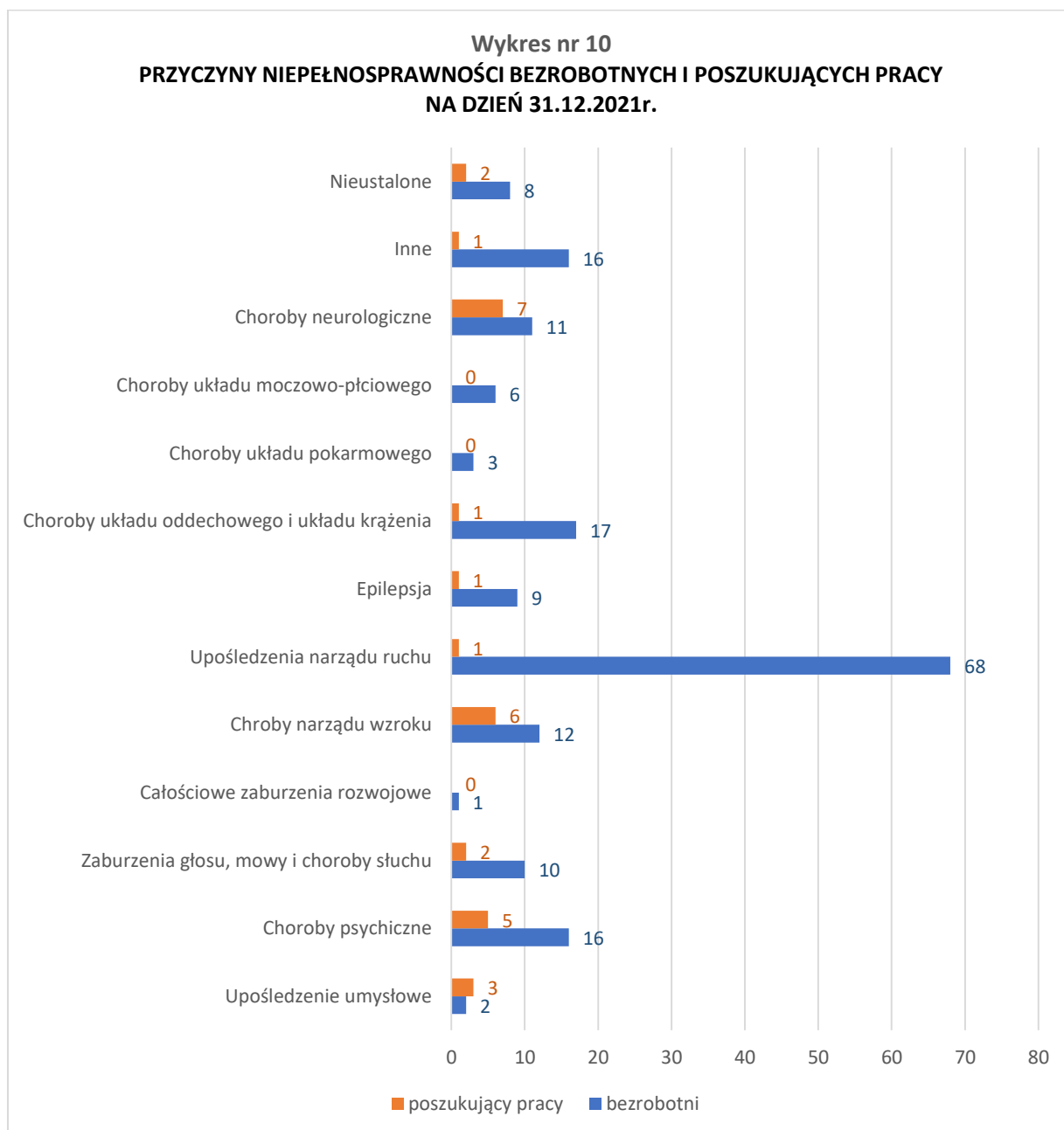
Wśród wszystkich zarejestrowanych niepełnosprawnych (osoby bezrobotne i poszukujące pracy) lekki stopień niepełnosprawności posiadały 94 osoby, umiarkowany – 92 osoby a znaczny 22 osoby.

Opracowanie: Powiatowy Urząd Pracy

Do głównych przyczyn niepełnosprawności klientów PUP należały: upośledzenia narządu ruchu (69 osób), choroby psychiczne (21 osób), choroby neurologiczne (18 osób), choroby narządu wzroku - 18 osób oraz choroby układu oddechowego i układu krążenia – 18 osób. Pozostałe osoby posiadały status

niepełnosprawnych z powodów: zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu – 12 osób, upośledzenia umysłowego – 5 osób, choroby układu pokarmowego – 3 osoby, choroby układu moczowo-płciowego – 6 osób, epilepsja – 10 osób, całościowe zaburzenia rozwojowe – 1 osoba, inne schorzenia – 17 osób, nieustalone – 10 osób.

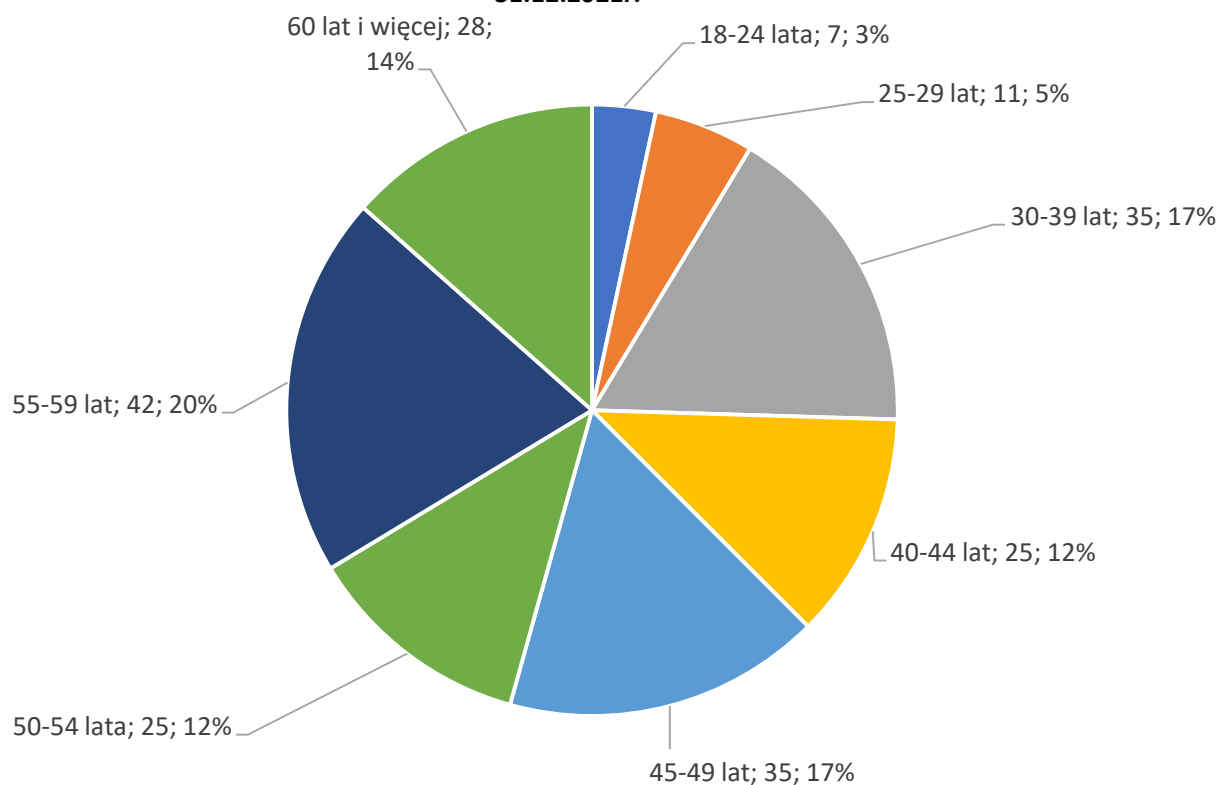

Opracowanie: Powiatowy Urząd Pracy

Aż 60,57% osób niepełnosprawnych jest długotrwale bezrobotna (126 osób), 18,26% nie ma kwalifikacji zawodowych a 13% nie posiada doświadczenia zawodowego.

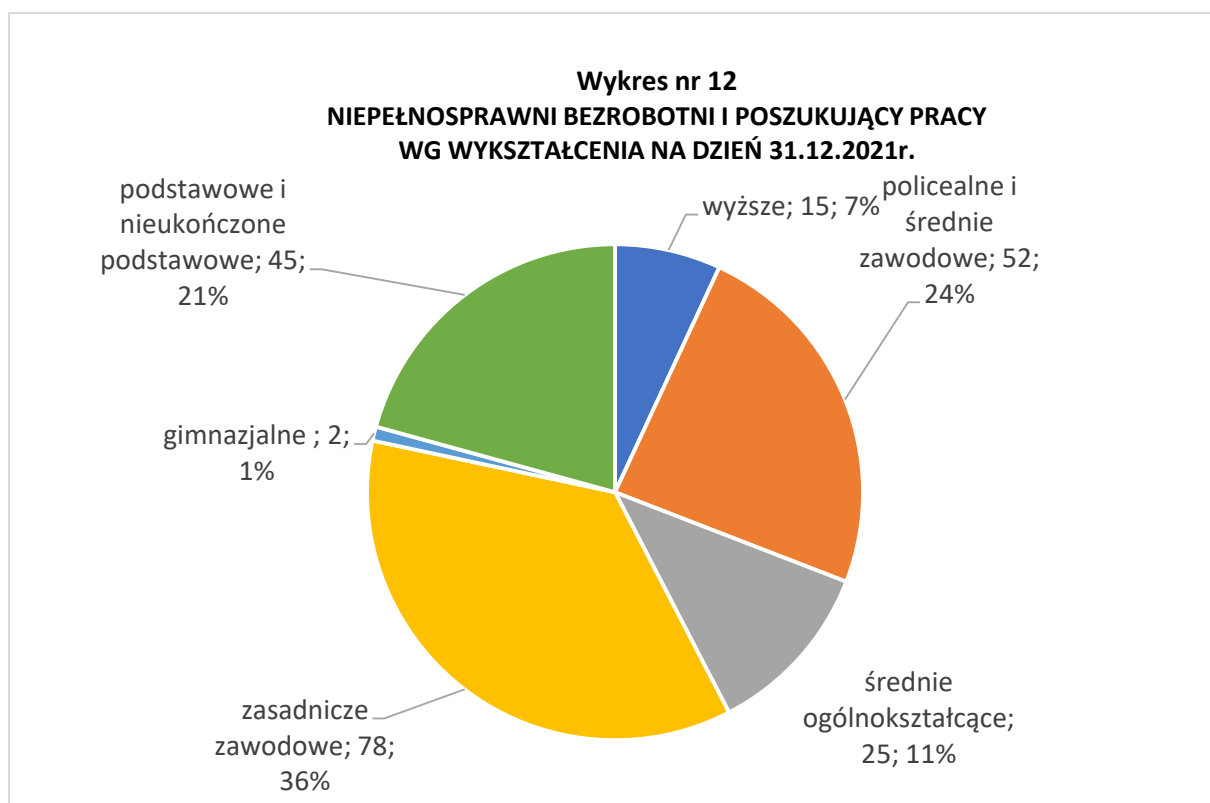
Najwięcej niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy na dzień 31.12.2021r. było w wieku od 55-59 lat – 42 osoby, w wieku 30-39 lat – 35 osób i w wieku 45-49 lat – 25 osób. Najmniej osób było w wieku 18-24 lata – 7 osób.

Wykres nr 11
NIEPEŁNOSPRAWNI BEZROBOTNI I POSZUKUJĄCY PRACY WG WIEKU NA DZIEŃ
31.12.2021r.

Opracowanie: Powiatowy Urząd Pracy

Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada - 78 osób, podstawowe – 36 osób, średnie zawodowe i policealne – 52 osoby, średnie ogólnokształcące – 25 osób, wyższe – 15 osób, gimnazjalne – 2 osoby.

Opracowanie: Powiatowy Urząd Pracy

2. Stan dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

Ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest infrastruktura instytucjonalna wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

Dużym problemem w zakresie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym naszej lokalnej społeczności są bariery architektoniczne i urbanistyczne w budynkach użyteczności publicznej, a także bariery transportowe o których reszta społeczeństwa na co dzień nawet nie myśli. Często osoby z różnymi dysfunkcjami mają wyznaczony teren dostępności co izoluje je od osób pełnosprawnych. O ile ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane (Dz. U. z 2018 poz. 1202 z późn. zm.) narzuca wymogi przy budowie nowych obiektów wciąż wiele wcześniej powstałych instytucji na terenie powiatu skarżyskiego nie jest dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, wzroku czy słuchu.

Do najczęstszych problemów z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu skarżyskiego zalicza się:

- bariery fizyczne uniemożliwiające poruszanie się, szczególnie nierówna nawierzchnia; ulice, chodniki, bruk które ograniczają efektywne korzystanie ze sprzętu pomocnego w poruszaniu się – wózków, balkoników,

-architektura budynków uniemożliwiająca swobodne przemieszczanie się osób niezdolnych do skorzystania ze schodów lub poradzenia sobie z ręcznie otwieranymi drzwiami,

- niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych informacja publiczna i sygnalizacja świetlna.

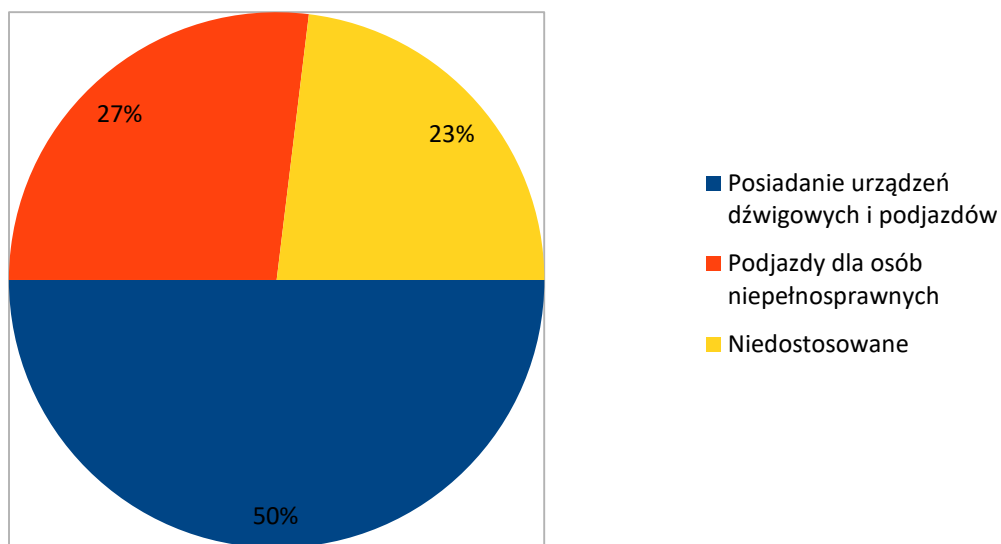
Pomimo remontów w ostatnich latach jest jeszcze wiele nierównych chodników z wysokimi krawężnikami. Wyremontowane chodniki nie posiadają oznaczeń w postaci płytek kierunkowych. Także na wielu przejściach dla pieszych brakuje wyraźnego oddzielenia chodnika od ulicy (np. inny kolor kostki brukowej tuż przy ulicy). Tylko na jednym z przejść dla pieszych sygnalizacja świetlna jest wyposażona w dodatkowy sygnalizator dźwiękowy. W wielu sklepach, restauracjach, bankach czy kościołach brakuje pochylni, a co za tym idzie osoby niepełnosprawne ruchowo nie mogą się tam dostać, ponieważ wejście do budynku nie jest zlokalizowane na wysokości terenu. Część miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych ma ograniczone dojście przez wysoki krawężnik.

Na terenie powiatu skarżyskiego mamy wiele barier funkcjonalnych w obiektach użyteczności publicznej takich jak szkoły, przychodnie zdrowia, urzędy. Na potrzeby osób słabowidzących i niewidomych w budynkach Starostwa Powiatowego ul. Konarskiego 20 oraz Plac Floriański 1, w roku 2021 zamontowane zostały ultradźwiękowe terminale multimedialne tyflograficzne jak również plan tyflograficzny widniejący na każdym z pięter obu budynków, dzięki dofinansowaniu z PFRON w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami III”.

Stosunkowo najlepiej przystosowane są placówki świadczące opiekę medyczną. Ogółem funkcjonuje 26 Zakładów Opieki Zdrowotnej. Mieszkańcy Powiatu mogą korzystać zarówno z publicznych jak i niepublicznych ośrodków zdrowia z czego 13 jest w pełni przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych z dysfunkcją ruchu. Niepełnosprawni pacjenci mają zapewniony dostęp do budynku i miejsca parkowania, dostęp do wózków inwalidzkich zlokalizowanych bezpośrednio przy drzwiach wejściowych, możliwość swobodnego przemieszczania się na wózkach wewnątrz pomieszczeń oraz zainstalowane uchwyty ułatwiające korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych. Warto wspomnieć o placówce, która w kontrakcie z Narodowym Funduszem Zdrowia ma pułap dla osób niepełnosprawnych, który gwarantuje pierwszeństwo w świadczeniach rehabilitacyjnych dla osób z orzeczoną znaczną stopniem niepełnosprawności (Obwód Lecznictwa Kolejowego). Brak odpowiedniego oświetlenia, kontrastowego oznakowania, specjalnych poręczy ułatwiających poruszanie się, oraz informacji opisanych w języku Braila uniemożliwia dostęp do poradni specjalistycznych osobom z dysfunkcjami wzroku.

Dostosowanie infrastruktury zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 13. Dostosowanie placówek opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych

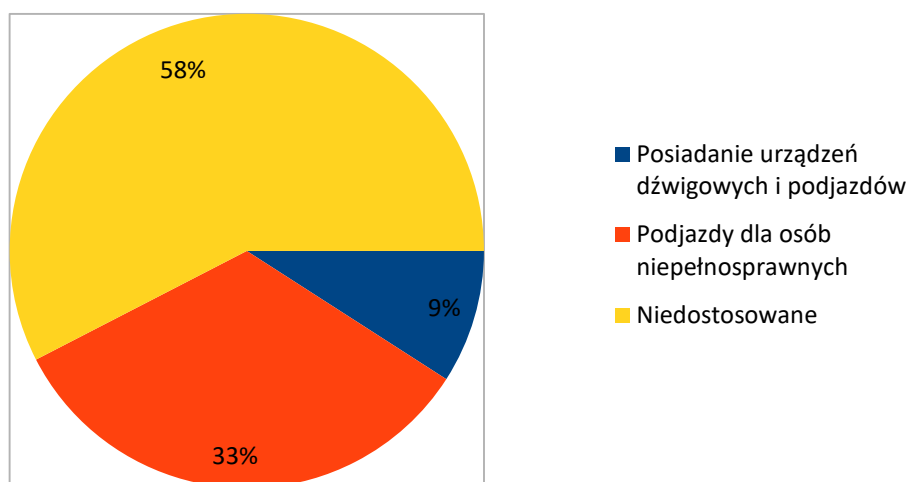

Opracowanie: Zespół ds. Polityki Społecznej i Senioralnej

Kolejną z barier napotykaną przez osoby niepełnosprawne jest utrudniony dostęp do edukacji. Edukacja wiąże się nie tylko z rozwojem intelektualnym dziecka, ale ma wymiar psycho- społeczny. Ma na celu zaspokojenie kontaktu z rówieśnikami czy innymi osobami niepełnosprawnymi. Nauczanie w toku indywidualnym powoduje izolację społeczną dziecka i staje się podłożem jego trudności w relacjach z rówieśnikami. Zatem niewątpliwie ważne jest podejmowanie działań mających na celu wczesną interwencję, wzrost samooceny osób z orzeczoną niepełnosprawnością, oraz powzięcie aktywności zmierzającej do wzmocnienia motywacji do zmiany życia poprzez przełamywanie barier. W powiecie skarżyskim funkcjonują 24 szkoły podstawowe, i 9 szkół średnich w tym 3 kształcenia specjalnego i Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji.

Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim przedstawia wykres nr 14.

Wykres nr 14. Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

Opracowanie: Zespół ds. Polityki Społecznej i Senioralnej

Usprawnień wymagają wysokie schody, których nie da się pokonać na wózku, zbyt wąskie drzwi i wejścia, brak wind, brak uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych. Najtrudniejsza sytuacja kształtuje się w zakresie urządzeń dźwigowych. Tylko dwie na 24 placówki oświatowe posiadają dźwig osobowy. W pozostałych osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich nie mają dostępu do wszystkich kondygnacji znajdujących się na wyższych piętrach. Boiska, place zabaw i sale gimnastyczne są dostępne dla osób niepełnosprawnych, ale nie posiadają odpowiedniego wyposażenia.

W ostatnich latach Powiat Skarżyski sukcesywnie likwiduje bariery transportowe. Niepełnosprawni mieszkańcy z ograniczoną możliwością poruszania się mogą korzystać z przystosowanego do ich potrzeb transportu. Niskopodłogowe autobusy stanowią 83 % ogólnodostępnych. W każdym jest rampa ułatwiająca wjazd do pojazdu osobom na wózkach inwalidzkich.

Usprawnień wymagają także instytucje użyteczności publicznej. Większość budynków posiada podjazd umożliwiający dostanie się na parter budynku. Starostwo Powiatowe wyposażone jest w windę umożliwiającą dostęp na wszystkie kondygnacje. W roku 2020 dzięki dofinansowaniu ze środków PFRON oddano do użytku windę w drugim budynku starostwa znajdującym się przy Placu Floriańskim 1. Osoby z dysfunkcjami ruchu i wzroku mają tu ułatwiony dostęp do instytucji mieszczących się na wszystkich kondygnacjach.

Również w Szpitalu Powiatowym dokonano likwidacji barier architektonicznych poprzez zamontowanie dźwigu osobowego.

Organizacje pozarządowe prowadzące WTZ-y, a także jeden z Domów Pomocy Społecznej uzyskały w 2020 roku dofinansowanie do zakupu autobusu i mikrobusów przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. W szkole specjalnej zrealizowano budowę boiska i placu zabaw przeznaczonych dla uczniów placówki. Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy nr 2, również dzięki dofinansowaniu z PFRON zamontował pochylnię oraz wykonał remont łazienki tak aby sprostać wymaganiom osób niepełnosprawnych. Zespół Placówek Edukacyjno- Wychowawczych zamontował nowe wykładziny aby uczniom z niepełnosprawnościami bezpieczniej się funkcjonowało. Również w Szkole podstawowej nr 5 w 2020 roku, dzięki „Programowi Wyrównywania różnic między regionami III”, udało się zrealizować inwestycję platformy schodowej. Ponadto Powiat Skarżyski współpracuje z wieloma organizacjami pozarządowymi udzielając im różnego rodzaju dotacji.

Mimo wielu zrealizowanych przedsięwzięć nadal istnieje potrzeba realizacji procesu niwelowania barier w środowisku lokalnym oraz eliminowania przeszkód utrudniających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w życiu społecznym oraz zaspokojenie potrzeb w różnych obszarach.

Warunkiem koniecznym do pełnej integracji jest likwidacja barier funkcjonalnych, zarówno w miejscu zamieszkania jak i w środowisku lokalnym. Szczególne znaczenie w tym zakresie, przypisać należy działaniom mającym na celu uzyskanie dostępności do budynków użyteczności publicznej, a w szczególności placówek edukacyjnych oraz podmiotów leczniczych. Jednak bariery funkcjonalne to nie tylko bariery architektoniczne, a również urbanistyczne, komunikacyjne a w przypadku osób głuchych i niewidomych bariery w komunikowaniu się. Znaczny problemem dla Powiatu, w realizacji tych zadań, jest dysproporcja potrzeb i środków finansowych.

Szansy niwelowania barier zarówno architektonicznych, technicznych, czy w komunikowaniu się można także upatrywać w rozwoju cyfrowym powiatu. Stopniowe wprowadzanie ułatwień w załatwianiu spraw urzędowych poprzez cyfryzację urzędów zasadniczo wpłynie na lepszą dostępność pomocy dedykowanej osobom niepełnosprawnym.

3. Pomoc instytucjonalna skierowana do osób niepełnosprawnych

W powiecie skarżyskim osoby niepełnosprawne mogą zwracać się do instytucji świadczących pomoc na ich rzecz. Są to: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski, Miejsko- Gminny oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (prowadzone przez Gminy), Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Całodobową opiekę zapewniają: Dom Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych. Pobyt dzienny oferują Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu „B”, Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A” (prowadzony przez Gminę). W zakresie edukacji funkcjonują następujące placówki

przeznaczone dla dzieci niepełnosprawnych: Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy oraz Zespół Placówek Resocjalizacyjno- Wychowawczych. Ponadto w szkołach publicznych (prowadzonych przez Gminy) funkcjonują klasy integracyjne. Ważną rolę wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych odgrywa Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji. W Skarżysku-Kamiennej znajduje się oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3.1. Krótka charakterystyka instytucji powiatowych:

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, Plac Floriański 1**

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu (realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie) należy w szczególności:

1. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
3. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
4. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych.
5. Dofinansowanie usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.
6. Dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.
7. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przydzielane są powiatom na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 i 1981).

Od 2012 r przez PCPR realizowany jest pilotażowy program „Aktywny Samorząd” mający na celu likwidację barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

- **Powiatowy Urząd Pracy, ul. 1- go Maja 105, Skarżysko- Kamienna**

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu (realizowanych przez powiatowe urzędy pracy) należy w szczególności:

1. Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu.
2. Przyznanie osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.
3. Udzielenie dofinansowania do oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie własnego dzierżawionego gospodarstwa rolnego.

4. Zwrot poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem tych potrzeb przez służby medycyny pracy.
5. Dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym w pracy.
6. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.
7. Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.
8. Dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na szkolenia zatrudnianych osób niepełnosprawnych.

- **Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Tysiąclecia 22, Skarżysko-Kamienna**

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysku – Kamiennej jest dziennym ośrodkiem obejmującym wsparciem osoby niepełnosprawne intelektualnie z terenu powiatu skarżyskiego. Do placówki uczęszcza 34 podopiecznych, przy 29 miejscach przyznanych decyzją Wojewody. Uczestnicy PŚDS to osoby, które pozostają w środowisku rodzinnym i społecznym, ale na co dzień wymagają pomocy w kierowaniu własną osobą oraz wsparcia i rehabilitacji. Usługi świadczone przez Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy ukierunkowane są na osiągnięcie przez domowników poprawy jakości życia, funkcjonowania i powstrzymania regresji. Rodzaj świadczonych usług jest dostosowany do potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego podopiecznego, co zostało odzwierciedlone w indywidualnych planach wspierająco – aktywizujących. Wszystkie działania podejmowane na rzecz podopiecznych, zmierzają do poprawy ich funkcjonowania w życiu codziennym.

- **Dom Pomocy Społecznej ul. Sporna 6, Skarżysko-Kamienna**

Jest to dom stałego pobytu, przeznaczony dla 60 osób (kobiet i mężczyzn) przewlekłe psychicznie chorych. Budynek i jego otoczenie pozbawione są barier architektonicznych, które utrudniałyby poruszanie się osobom niepełnosprawnym. W bezpośrednim sąsiedztwie Domu znajduje się także Park Miejski umożliwiający mieszkańcom kontakt z naturą. Mieszkańcy zakwaterowani są w pokojach dwuosobowych z łazienkami, dostosowanymi do ich indywidualnych potrzeb. Na każdym piętrze znajduje się jadalnia oraz ogólnodostępne pomieszczenie sanitarne. Każdy mieszkaniec ma zapewnioną opiekę medyczną, pielęgniarскую oraz szeroko rozumianą rehabilitację realizowaną w pracowniach fizjoterapii, muzykoterapii oraz terapii zajęciowej. Dom z dniem 14 lutego 2005 r. został wpisany do rejestru domów pomocy społecznej Wojewody Świętokrzyskiego na czas nieokreślony, jako dom spełniający wymogi dotyczące podstawowego standardu usług świadczonych przez domy pomocy społecznej w zakresie potrzeb bytowych, usług opiekuńczych i wspomagających.

- **„Centrum Seniora”- Dom Pomocy Społecznej i Mieszkania Chronione, ul. Ekonomii 7, Skarżysko- Kamienna**

DPS „Centrum Seniora” posiada w pełni dostosowane pokoje dla osób niepełnosprawnych 1, 2 i 3-osobowe z łazienkami, pomieszczenie kuchenne dla mieszkańców, 2 sale terapii, salę telewizyjną/świetlicę, salę rehabilitacji, pomieszczenie do masażu, grocie solną, kaplicę, a także jadalnię wraz z kuchnią. Ponadto wokół budynku DPS znajduje się duży teren do spacerów, alejki oraz urządzenia do ćwiczeń i altana. Dodatkowo w budynku DPS na I piętrze będzie 30 miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób w podeszłym wieku i somatycznie chorych, które nie wymagają całodobowo usług opiekuńczych. Mieszkania wyposażone są w aneksy kuchenne z płytą grzewczą i lodówką, a także w łazienki z pralkami.

- **Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy nr 2, ul. Spacerowa 31, Skarżysko- Kamienna**

W strukturze organizacyjnej placówki funkcjonują:

- przedszkole,
- szkoła podstawowa specjalna,
- szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
- grupy wychowawcze.

Dodatkowo prowadzone są zajęcia w zespole Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka oraz działa Punkt Konsultacyjny dla Dzieci z Autyzmem i ich Rodzin. Punkt Konsultacyjny jest przeznaczony dla wychowanków SOSW nr 2 oraz dzieci, młodzieży i osób dorosłych z autyzmem i pokrewnymi dysfunkcjami rozwojowymi niebędących wychowankami Ośrodka. Punkt Konsultacyjny świadczy pomoc dzieciom z autyzmem i pokrewnymi zaburzeniami w rozwoju oraz ich rodzinom.

W ośrodku od 6 lat działa szkoła dla rodziców. Opracowany model współpracy z rodzicami ma znaczący wpływ na jakość pracy wychowawczej placówki.

Ważnym działaniem na rzecz integracji dzieci z pełnosprawnymi rówieśnikami, a także możliwością realizowania ich potrzeby odnoszenia sukcesu, jest Klub Olimpiad Specjalnych „Buziaki” działający w Ośrodku od 1989 roku.

- **Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, ul. Szkolna 15, Skarżysko- Kamienna**

W strukturze organizacyjnej placówki funkcjonują:

- przedszkole,
- szkoła podstawowa,
- zasadnicza szkoła zawodowa,
- szkoła przysposabiająca do pracy,
- liceum ogólnokształcące.

W Zespole Placówek Edukacyjno-Wychowawczych może kształcić się dzieci i młodzież o specjalnych potrzebach edukacyjnych:

- upośledzeniem umysłowym w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim

- niepełnosprawnością ruchową,
- niedosłuchem i niedowidzeniem,
- ze spektrum autyzmu,
- ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

- **Zespół Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych, ul. Legionów 131, Skarżysko- Kamienna**

Szkoła Podstawowa Specjalna – w szkole realizuje się program dla uczniów w normie intelektualnej jednak wymagania są bardzo zróżnicowane w związku z powyższym program dostosowuje się do indywidualnych możliwości ucznia. Wśród wychowanków ok. 10 % stanowią uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

- **Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji Skarżysko-Kamienna, Plac Floriański 1, Skarżysko- Kamienna**

W skład Powiatowego Centrum Rozwoju Edukacji wchodzi Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna i Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna.

Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, udzielają dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skarżysku- Kamiennej oferuje następujące formy pomocy:

1. Diagnostyczną - psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną:

- rozwoju psychoruchowego,
- specyficznych trudności w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia),
- zaburzeń mowy,
- uczniów z trudnościami w nauce,
- uczniów z problemami wychowawczymi, emocjonalnymi, zagrożonych uzależnieniem i innymi trudnościami w funkcjonowaniu szkolnym, rodzinnym i rówieśniczym,
- wspomagającą wybór poziomu i kierunku kształcenia oraz zawodu i specjalności,
- procesów integracji sensorycznej.

2. Terapeutyczną:

- terapię indywidualną psychologiczną,
- terapię rodzinną,
- terapię logopedyczną,
- terapię EEG Biofeedback,
- terapię metodą Warnkego,
- terapię metodą Cieszyńskiej,

- terapię Feuersteina,
- socjoterapię,
- terapię pedagogiczną: dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,
- terapię metodą integracji sensorycznej dla dzieci z dysleksją, dyspraksją, zaburzeniami integracji sensorycznej (nadwrażliwość/podwrażliwość: dotykowa, słuchowa, niepewność grawitacyjna, nietolerancja ruchu), zespołem Downa, ADHD, zaburzeniami mowy, niepełnosprawnością intelektualną.

3. Profilaktyczną:

- programy profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- prelekcje dla rodziców z zakresu wczesnej profilaktyki niepowodzeń szkolnych, uzależnień, zaburzeń mowy,
- Trening Zastępowania Agresji z wykorzystaniem technik terapeutycznych.

4. Doradztwo szkolne i zawodowe:

- badania preferencji i predyspozycji zawodowych uczennic i uczniów.

4. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Na terenie powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych działa wiele organizacji pozarządowych. Dwie z nich: Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych oraz Stowarzyszenie na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza” prowadzą Warsztaty Terapii Zajęciowej. Towarzystwo Przyjaciół Chorych m. in. prowadzi wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i hospicjum domowe skupiające szereg wolontariuszy. Wśród prężnie działających stowarzyszeń wymienić należy Towarzystwo Przyjaciół Dzieci- Koło przy ZPEW, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Umysłowo i Ich Rodzinom „Praxis” przy SOS-W, Fundacja Spectrum of skills działająca na rzecz osób z całościowymi zaburzeniami neurorozwojowymi, Skarżyski Klub Amazonki, Stowarzyszenie Klub Seniora „Złota Przystań”, Polski Związek Niewidomych- Okręg Świętokrzyski- Koło Terenowe w Skarżysku- Kamiennej, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów- Zarząd Rejonowy, Olimpiady Specjalne Polska- Świętokrzyski Oddział Regionalny, Polski Związek Głuchych- Terenowy Ośrodek Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego dla Osób Nieśłyszących, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków- Oddział Powiatowy.

4.1. Krótka charakterystyka warsztatów terapii zajęciowej

- **Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza” ul. Równoległa 23, Skarżysko-Kamienna**

Warsztat Terapii Zajęciowej realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności i umiejętności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną

niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia - na miarę jej indywidualnych potrzeb. WTZ rozpoczął swoją działalność w 1994 roku.

Uczestnikami Warsztatów przy ul. Równoległej 23 głównie są mieszkańcy powiatu skarżyskiego z orzeczoną stopniem niepełnosprawności wraz ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Zajęcia dla uczestników prowadzone są w następujących pracowniach: przyrodniczo-tekstylna, krawiecko-dziwiarska, techniczna, muzyczna, gospodarstwa domowego, malarska, plastyczna, ceramiczna, komputerowa, poligraficzna. Ponadto prowadzone są zajęcia przez fizjoterapeutę z zakresu rehabilitacji ruchowej, oraz zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone przez psychologa.

- **Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół osób Niepełnosprawnych ul. Kościuszki 38, Skarżysko- Kamienna**

Warsztat Terapii Zajęciowej rozpoczął swą działalność w 1994 roku i był siódmą tego typu placówką w województwie świętokrzyskim. Zgodnie z intencją założycieli stał się dopełnieniem istniejącego już Ośrodka Szkolnego dla Dzieci Niepełnosprawnych, który obejmował opiekę i edukację dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Po ukończeniu edukacji szkolnej młodzież mogła kontynuować terapię w WTZ. Podstawowym założeniem i zadaniem warsztatu jest terapia zajęciowa, społeczna i zawodowa oraz rehabilitacja osób niepełnosprawnych. Warsztat prowadzi terapię dla osób, szczególnie z dysfunkcją ruchu z całego powiatu skarżyskiego. Zajęcia odbywają się w sześciu pracowniach: artystycznej, robótek ręcznych, plastycznej, komputerowej, majsterkowania i techniki oraz gospodarstwa domowego i zaradności osobistej. Poza zajęciami w pracowniach podopieczni WTZ odbywają ćwiczenia w sali kinezyterapii. Podopieczni placówki mają również zapewnioną stałą opiekę pielęgniarstwa.

III. Misja Programu i jego cele

Misją Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest **zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości wszechstronnego rozwoju we wszystkich sferach życia.**

Służyć temu będzie realizacja następujących założonych celów:

1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym
2. Łagodzenie skutków niepełnosprawności
3. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin
4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

5. Zapewnienie wsparcia środowiskowego osobom niepełnosprawnym oraz osobom z ich otoczenia
6. Wzmocnienie cyfrowych fundamentów niezbędnych do społecznego i zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

IV. Zakres działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Programie

Cel	Zadanie	Sposób realizacji- działanie	realizatorzy	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik	Wartość w roku .....
1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym	Popularyzacja wiedzy na temat problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne i ich rodziny	PCPR, PCRE, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia	Budżet realizatorów	Ciągle	L. sztuk rozpowszechnionych	
		Spotkania informacyjne ze społecznością lokalną dotyczące problemu niepełnosprawności	Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, PCPR, PCRE, organizacje pozarządowe	Budżet realizatorów Środki zewnętrzne, Budżet Powiatu	Ciągle	L. spotkań	
		Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla rodziców/opiekunów, nauczycieli i uczniów niepełnosprawnych	PCRE	Budżet realizatora	Ciągle	L. osób korzystających	
				Budżet			

		Organizacja imprez masowych popularyzujących działania zapobiegające powstawaniu niepełnosprawności i promujące zdrowy styl życia	Powiat Organizacje pozarządowe	Powiatu, środki zewnętrzne	W ciągu roku	L. imprez masowych	
2. Łagodzenie skutków niepełnosprawności	Likwidacja barier architektonicznych i barier transportowych w przestrzeni publicznej	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych Zakup pojazdów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych	Powiat Powiat	Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne	Ciągle Ciągle	L. zlikwidowanych barier L. zakupionych pojazdów	
	Rozwój i podnoszenie jakości usług rehabilitacyjnych	Doposażenie oddziałów rehabilitacyjnych w placówkach służby zdrowia w sprzęt rehabilitacyjny Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	Powiat Organizacje pozarządowe, Powiat	Budżet Powiatu, środki zewnętrzne Środki zewnętrzne, budżet Powiatu	Ciągle Ciągle	L. zakupionego sprzętu L. wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	
	Rozwój systemu						

	edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	Diagnostyka w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci	PCRE	Budżet realizatora, środki zewnętrzne	Ciągle	L. diagnozowanych dzieci	
		Szkolenie kadry placówek oświatowych w zakresie wspomaganie rozwoju uczniów niepełnosprawnych	PCRE	Budżet realizatora, środki zewnętrzne	Ciągle	L. szkoleń/ l. osób przeszkolonych	
		Udzielanie uczniom uczęszczającym do przedszkoli i szkół pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zajęć dydaktyczno-wychowawczych	Szkoły, przedszkola, PCRE	Budżet realizatorów, środki zewnętrzne	Ciągle	L. przeprowadzonych zajęć	
3. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Dofinansowania z zakresu rehabilitacji społecznej	Dofinansowania: 1. Uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych 2. Zaopatrzenia w	PCPR	PFRON, budżet Powiatu PFRON, budżet	Ciągle	L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota L. udzielonych dofinansowań/	

		sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, i środki pomocnicze	PCPR	Powiatu	Ciągle	wydatkowana kwota	
		3.Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych łącznie z usługą tłumacza języka migowego	PCPR	PFRON, budżet Powiatu, środki zewnętrzne	Ciągle	L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota	
		4. Sportu, kultury, rekreacji turystyki osób niepełnosprawnych	PCPR	PFRON	Ciągle	L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota	
		5.Dofinansowanie kosztów działalności WTZ	PCPR, Powiat	PFRON, budżet Powiatu, środki zewnętrzne	Ciągle	L. WTZ- ów/ wydatkowana kwota	
		6. Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych	Powiat, PCPR, PCRE, szkoły, organizacje	Środki zewnętrzne, budżet Powiatu,			

	Pobudzanie aktywności środowiska osób niepełnosprawnych w sferze życia publicznego i kulturalnego	Zapewnienie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w imprezach masowych organizowanych na terenie powiatu	pozarządowe Powiat, szkoły, PCRE, PCPR, organizacje pozarządowe	PFRON Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne	Ciągle W ciągu roku	L. projektów L. imprez masowych z udziałem osób niepełnosprawnych	
4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	Dofinansowania z zakresu rehabilitacji zawodowej	1. Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu 2. Przyznanie osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej 3. Udzielenie dofinansowania	PUP PUP	PFRON PFRON	Ciągle Ciągle	L. osób korzystających ze wsparcia L. udzielonych dotacji L. udzielonych	

		do oprocentowania kredytów zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie własnego albo dzierżawionego gospodarstwa rolnego	PUP	PFRON	Ciągle	dofinansowań	
		4. Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem tych potrzeb przez służby medycyny pracy	PUP	PFRON	Ciągle	L. przystosowanych stanowisk pracy	
		5. Dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym	PUP	PFRON	Ciągle	L. pracowników	

		w pracy					
		6. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	PUP	PFRON	Ciągle	L. stanowisk	
		7. Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	PUP	PFRON	Ciągle	L. przeszkolonych osób	
		8. Dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych	PUP	PFRON, środki celowe, środki zewnętrzne	Ciągle	L. przeszkolonych osób niepełnosprawnych/ wydatkowana kwota	
		9. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych osób niepełnosprawnych w ramach programów i projektów rynku pracy	PUP	PFRON, Fundusz Pracy, środki zewnętrzne	Ciągle	L. zaktywizowanych osób	
		10. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”		PFRON	Ciągle	L. osób korzystających	
	Promowanie	Wsparcie inicjatyw		Budżet		L. programów/ projektów adresowanych do	

	zatrudnienia na otwartym rynku pracy	związanych z podjęciem zatrudnienia Zwiększenie miejsc pracy przez staże, roboty publiczne, prace interwencyjne, bony stażowe i zasiedleniowe, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Powiat, PUP PUP	realizatorów, środki zewnętrzne PFRON, Fundusz Pracy, środki zewnętrzne	Ciągle Ciągle	osób niepełnosprawnych L. miejsc pracy	
5. Zapewnienie wsparcia środowiskowego osobom niepełnosprawnym oraz osobom z ich otoczenia	Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom w codziennym funkcjonowaniu	Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez rehabilitację społeczną i zdrowotną oraz edukację Organizowanie lokalnych grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin Aktywizacja wolontariuszy w realizacji różnych rodzajów usług na rzecz osób	PCPR, PCRE Powiatowa Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe Organizacje pozarządowe, PCRE, PCPR	Budżet realizatorów, środki zewnętrzne Środki zewnętrzne, budżet realizatorów Środki zewnętrzne, budżet realizatorów	Ciągle Ciągle Ciągle	L. osób niepełnosprawnych/ L. ich rodzin L. grup wsparcia L. wolontariuszy	

		niepełnosprawnych, szczególnie w ich środowisku					
6. Wzmocnienie cyfrowych fundamentów niezbędnych do społecznego i zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych	Cyfryzacja komunikacji osób niepełnosprawnych z instytucjami powiatowymi	Wykorzystanie programów mających na celu cyfryzację urzędów powiatowych ukierunkowaną na pomoc osobom niepełnosprawnym	Starostwo Powiatowe, PCPR, PCRE, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, PUP, szkoły	PFRON, środki rządowe, środki zewnętrzne, budżet Powiatu	Ciągle	L. programów mających na celu cyfryzację urzędów ukierunkowaną na pomoc osobom niepełnosprawnym, do których przystąpiły instytucje powiatowe/ l. instytucji powiatowych, które przystąpiły do tych programów	

Użyte skróty: Powiat- Powiat Skarżyski, PCPR- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, PCRE- Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Skarżysku- Kamiennej, PUP- Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku- Kamiennej

V. Ewaluacja i monitoring Programu

W trakcie realizacji programu mogą pojawić się nowe okoliczności, czy problemy, które nie były brane pod uwagę podczas jego opracowania. Dlatego koniecznością jest prowadzenie ewaluacji. Na bieżąco należy weryfikować cele, zadania i sposoby ich realizacji. Program ma charakter otwarty i w razie zaistnienia potrzeby istnieje możliwość wprowadzania w nim zmian i uzupełniania o istotne dla jego realizacji informacje.

Monitoring programu będzie polegał na corocznym zbieraniu informacji na temat postępów w jego realizacji, przedstawianych następnie Radzie Powiatu Skarżyskiego wraz ze sporządzanym co roku sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej.